

B. N. C.
FIRENZE

1034

9

V
BELLAV.

1617.

.7.

Y
BELL:

IOANNIS BAPTISTAE
BELLAVITI.

PHILOSOPHI, ET MEDICI PISANI

Et

IN PATRIO CELEBERRIMO

GYMNASIO LOGICAM PROFITENTIS

ORATIO:

PISIS, Apud Ioannem Fontanum, M. D. C. XVII.

Superiorum permissu.

Illustrissimo, & Reuerendissimo
CAROLO MEDICEO
S. R. E.
CARDINALI AMPLISSIMO

Ioannes Baptista Bellauitus Pisanus perpetuam
precatur felicitatem.

*Eroicę tuę liberalitatis augustissima in ege,
tuoque etatis verę florentę meorum laborum
primitias humillimus offero; orationem .s. quam
pro mearum prælectionum exordio habui in Pisano
Gymnasio. Et quamuis munus exiguum sit, minimeque
tua amplitudine dignum: attamen cum in
frequenti, vel potius assiduo beneficentiã munere
verseris, & scias à sapientibus nedum in præcipuis
beneficijs sponte collocandis, sed in recipiendis
ab his, qui plurimum debent, quibuslibet munusculis
ipsum commendatum esse, & ad astra elatum, te illud
non aspernaturum confido. Et ad hoc credendum me
etiam inducit, quod nunc nuper summa lætitiã, meoque
commodo primum experitus sum. Siquidem nullis
meis exigentibus meritis, at solo merendi, tibi
que inseruendi desiderio, sic mihi licuit tuam
gratiam inire, vt illico te beneficium, ac liberalissimum
agnoscerem.*
*Quod si; quæ tua est clementia; hoc alterum a te
impetrauero. Opus, quod per se tenue, & imbecille
facile dilaberetur; vbi primum in mearum lucubrationum
fronte tuum clarissimũ lucebit immortale Nomen,
diuturno tempore incolumen spero futurum. Vnde
animi grati, debitæ obseruantię, ac potius pietatis in
te meæ firmissimum testimonium apparebit. Et si quos
deinceps in excolendo ingenij mei agello fructus colligam,
sub tuis felicissimis auspicijs me prosulisse gloriabor,
& in eodem templo semper hilaris dicabo, & appendam.*

O R A T I O

IO BAPTISTAE BELLAVITI

Philosophi, & Medici Pisani.

NIL vnquam gratius, nihil post omnem memoriam iucundius, nihilque oportunius mihi accidere potuit, quã in literaria palestra Serenissimæ Medicæ familię obsequium præstare. Vtinam sicuti honestissimo huic meo desiderio satisfactum gestio, ita contingeret eam Orationis meæ vim, atq; vbertatem esse, vt Logicæ facultatis, ad quam explicandam Serenissimi Magni Ducis singulari benignitate vocatus sum, maxima commoda, summasq; laudes mihi liceret orando complecti, & Serenissimo M. D. meritas gratias agere. Non enim vereor, quin grati animi certa signa darem & adolescentium mentem ad huiusce studium adeo inflammarem: quod præclaræ utilitatis specie ducti in ea capessenda omnem operam ponerent, omnemq; diligentiam adhiberent. Siquidem nulla ars, nullaq; scientia reperitur, ex qua lectiores, præstantioresq; fructus recipiamus, & quæ ad res ipsas penetrandas faciliorem aditum præbeat. Verum cum non modo exilis, atq; ieiuna Oratio mea sit, sed ea quoq; omnia, quæ ad dicendum versatum, disertumq; oratorem inducere solent, loci nimirum dignitas, & argumenti, amplitudo, me ab incæpto deterrent. Primo quidem in Pisana Academia concionem habere arduum profecto, ac laboriosum semper iudicari. Nam locus hic P. A. vestrarum virtutum splendore, vestri nominis gloria, tantaq; lectissimorum hominum frequentia adeo celebris est, adeoq; insignis, vt merito Pise totius Italiæ, ceu Corinthus olim totius Græciæ lumen dici possint. Et quamquam Logicę ornamenta copiosam mihi dicendi materiem suggerant: quippe præstantissima,

& nulli scientiarum cōmunia adeo lucent, vt veluti sol, nisi omnium disciplinarum corpus illuceant, tenebrę in his vndiq; , tempestas, & nimbi: illud tamen accedit incommodi, quod cum diu animus medendi negotio adductus, futuriq; incertus fuerit, quid in tam ampla, atq; fecunda segete eligendum, à quo ve declinandum sit, deliberandi ocium defuit. Quamobrem cuncta silentio inuoluere in tor angustijs vnicum mihi refugium videbatur: quod sane decreueram, nisi amicorum iam triduo post reditum meum obsecrantium preces, vestraq; omnium humanitas, quasi rorpentem ad hoc munus subeundum incitassent: quod suscepi libentius frætus, vt si quid à me prætermisum fuerit, aut non ita eleganter, aut diligenter tractatum, rei magnitudi- ni, & meæ in hoc loco insolitæ dicendi rationi ascribatis. Per illustres summoq; Philosopho digna sapientibus, cæterisq; etiam habita semper fuit Peripateticorū principis illa sententia, qua singulorum hominum voluntatem in rerum notitia capeßenda, natura propensam esse testatur. Nam si miram animi nostri vim, incredibilemq; hominis fabricam accurate indagare velimus, ipsum florenti quadam tēperatione cælitus donatum fuisse apparebit: vt ea sit illi imposita persona, qua sensu, ac mente pollens inter reliqua animantia excellat, & cælicolarum amplitudini similis effici possit. Etenim horum altero quæ infra nos sunt, quequæ oculis conspici, ac manibus contrectari possunt, inuestigare conatur. Altero stirpium omnium insitam potestatem, animantium ortus, & interitus, nimborum, fulminum, tempestatumq; causas, syderum motus, atq; magnitudines, & quam in hæc inferiora vim habeant, cognoscere, ac denique quasi Ariadæ licijs fultus pulcherrimum totius orbis Labyrinthum, & eorum, quæ illius ambitu continentur primordia apprehendere studet. Quin etiam, eterreno hoc domicilio ipsius cæli penetralia adire, rerum omnium Opificem D.O.M., mētēsq; illas beatissimas ab omni labe materiz separatas animo contemplari laborat. Cæterum, & si isthæc omnia suo pte ingenio præstare homo posset, hæbet tamen aliquando fuit, consilij, aut ingenij adeo expers, vt nihil supra sensum saperet, corporea duntaxat amplecteretur. Næc prius ex hac horrida, agrestiq; vitæ ad ciuilem cul-

tum emergere cepit, quam tuguria excitaret, villaſq; & opida extrueret : qua tamen re illorum animi tanta admiratione concutiebantur, vt Amphionem rude genus hominũ ad conſtruendam Thebem dulci ſacundia lepure concitantem, lapides, atq; ligna cantus ſuauiſſime compuliſſe prædicarent . Vbi vero hæc in amore, & delicijs eſſe cæpetunt, terrenis voluptatibus adeo ſe irretiuit, vt ſublimiorem animi partem tanquam neglectum gladium ferrugine corrodiſſerent : & non ſecus atq; Homericæ Iuno ſomno immiſſo Iouem auertit a Troianis, voluptas rationi inimica, & cupiditate diuitiarum, quæ nullum cum virtute commerciũ habet, mentis oculos adeo perſtringebat, vt neque diſciplinæ, neq; bonæ artes, neq; ingenium vllum ſatis polleret . Hinc Prometheus exortum, qui ex limo terræ formatiſ hominibus ignem ſolis furatum ob id illis ſpiritum immiſciſſe Poetas fabulari puto : quod ſapiens aliquis acri ingenij acumine animiq; ſagacitate barbaris illis gentibus ſignificare corporeis delectationibus indulgere, tertena bona ſibi parare, nullius pene momenti, ac ſupetvacaneum eſſe, ſed ea, quæ animum excolere, atq; virtutibus ornare valent ſummo ſtudio proſequenda . Quæ conſideratio tanti ponderis apud omnes fuit, vt iam diu retruſa animi virtus è tenebris egredi, & ipſi homines in Philoſophia tempus conſumere incæperint : Primis tamen illis temporibus ruditer philoſophati ſunt, & quoniam nullam methodum ſequentur rerum diuerſitate, diſpariq; contemplandi modo, etiam cũ ſcirent, ſcientiam ſe naſtos ignorabant, vnde in multos errores lapſi fuere . ex qua denſa caligine, ac potius miſeria Architam Tarentium philoſophiam primum eduxiſſe affirmant, quippe qui prædicamentorum doctrinam tradidit; quo tempore Logicam caput extuliſſe credendum . Plato autem mirifice ipſam amplificauit . Ariſtoteles in quoſdam ingenio, ac prope diuino ita eam exornauit, atq; perfecit, vt quemadmodum Phidias omnia ſtatuarie artis præcepta volumine complexus, eadem in eburnea Iouis facienda ſtatua tam accurate, ſtudioſeq; obſeruauit, vt huius intuitu, & illius ſtudio artifex oriretur excellens : ipſe cuncta dogmata analytica doctiſſimis monumentis commendauit, quæ eadem in vniuerſa ſua Philoſophia affabre diſpoſita per-

ta perlucet: quare ex Logica condita lege, & ipsius obser-
uantia vim legis dialecticæ, & modum capessere licet, cu-
ius adminiculo varios, & in numeros priscorum errores so-
lus ipse deleuit: & quasi A Edipus alter cuncta obscurissima
enygmata dissoluit. Hæc enim illa facultas est I. N. quæ ra-
tiocinandi normam dirigit, methodum discèdarum rerum
suppeditat, in rerum medullas penetrat, caligines remouet,
& cum scientiam nanciscamur ratiocinando, sine ipsa ani-
mus, vt in vastissimo mari diuersi pisces in certo ordine
huc, atq; illuc prolaberetur, ignorans quo tenderet: atq;
dubitandum esset, ne absque Mercuriali moly Circem ad-
remus, & ab illa in varia ignorantia, & proteruiz monstra
transformaremur. Ideo antequam ad scientias ipsas ani-
mum appellamus in addiscenda Logica toto pectore con-
tendendum: Nam qui adolescentes cæteras scientias sine
hac erudiendos curant, onus se Aetna grauius intelligant
substinere; omnium siquidem ineptiarum, quæ sunt inanis
merabiles haud scio, an vlla sit maior, quam illorum, qui so-
lent quocumq; in loco de rebus difficillimis absq; huius du-
ctu, & auspicio disputare, vt que assolent periti etiam doce-
re. Etenim quis sine hac scire affirmabit? cum scire sit per
demonstrationem cognoscere: hæc autem quæ sint demon-
strationis principia, quæ causæ, quæ proprietates, quæ vir-
tus aperte, & copiose declarat: qua propter nullus ad sum-
mæ fastigium veritatis euadit, qui prius summo labore Lo-
gicus non euaserit. Hac enim facilis nobis ad Philosophiam
patet aditus, nesciret Philosophus, quæ supposita, definitio-
nes, & axiomata sibi oportuna essent, quomodo his vti opor-
teat in literario cõflictu, vt aduersarij ictus euadere ipsumq;
superare posset, nisi logicus opem ferret: & semel, atq; ite-
rum, ac sæpius periculum immineret, cum diu ersarum re-
rum cognitioni incumbimus vera cognoscendi, ac speculã-
di via neglecta pro scientia confusionem sectari. Quando-
quidem hæc ars est illa Diogenis philosophica lucerna, sine
cuius lumine etiam sub meridiana luce nullus reperitur ho-
mo, cum natu ra hominum ratiocinatione cognoscatur, quæ
vario Logicæ instrumento omnibus numeris absoluitur. Iu-
re, & quidem optimo gloriatur homo, se feris, ac bestiis cun-
ctis præcellere, quoniam notitia fulget intellectuã;

tor vero, quod hominum voluntatem ad nutum trahat: Sapiens autem quia singulos homines, ipsumque oratorem ad sui admirationem excitet, sed tutius, & oportunius Logicus, qui omnibus modum cognoscendi, & oratori argumenta ad suadendum accommodata, & sapienti ordinem philosophandi exquisite, & diligenter præbet. In foribus Platonicæ Academiæ traditur in scriptum: Nemo Mathematicæ ignarus ingrediatur huc. In foribus Licei Aristotelici, qui nimo etiam cuiusque literariæ Scholæ omnes viri eruditi inscribendum putant: Nemo Logicæ Ignarus huc accedat. Nam hæc facultas docet quo pacto vnicuique arti comunissima principia famulentur, quæ sint vniuscuiusque propria, an singularis scientia suamet principia, an altera alterius, an comunissima omnium primordia probe, & quomodo sub vna scientia possit alia complecti. Quo pacto Geometra, & Arithmeticus scirent se potissima demonstratione conclusisse, aut ea, quæ ex iam probatis emanat, vel ducit ad incommodum? ni Logicus ostendat, quæ, & quoruplex demonstratio sit, & qui scrutari posset, quæ ex Geometria Perspectivus quæ ex Arithmetica Musicus, quæ ex naturali Philosophia Medicus sibi vsu veniant, ni ex Logica petat, quæ alternatæ, quæque alternantis scientiæ conditiones sint? Apud Ennium Pythius dicebat Apollo se cum esse, vnde sibi omnes sui ciues, & ipsimet reges consilium expetant summarum rerum incerti: quod actiuosa Philosophia hominum consilia dirigat, furentes passiones disponat, ac deprauatos mores instituat; adeo vt ipsa duce, quasi cælesti oraculo consulto omnes hominum actiones ad suauissimam frugem deducantur. Logica moralem Philosophiam methodo dirigat exactissima, illius singulas partes apte disponit, rationibus ad docendum oportunis abunde instruit. Et quid plura? non ne, & legum peritia moralis Philosophiæ non inculcæ propago licet auctoritati duntaxat innitatur, præcipuas vtilitates capit? Docet enim Dialecticus quoniammodo ab auctoritate argumenta proficiantur; quæ præponenda auctoritas, quis in hoc argumentationis genere seruandus sit ordo. Cur frustra tempus contero ea maxima commoda perlustrando, quæ ex Logica humanæ scientiæ percipiunt? non ne, & Sacræ Theologiæ hæc facultas summo emolumentum est?

eo est? nam licet hominum non indigeat ope, eam tamen non contemnit, & quamuis humanarum scientiarum apparatus non expetat, tamen quæ docere, & persuadere hominibus studet, ea si rationibus, exemplis, ac similitudinibus ex arte de promptis aspersa, & condita fuerint, iucundius audiuntur, & facilius intelliguntur. Si igitur hæc ars non solum omni humanæ scientiæ conducit, sed ad rerum diuinarum notitiam assequendam plurimū valet; quid ea vberius? quid præstantius? quid libero homine dignius? ad hanc itaque properemus, huic omnem diligentiam adhibeamus, huic saltem animi gratia studia nostra impertiamus. Quid balbutis? linguam compesce? dicit mihi forsitan Logicæ acerrimus inimicus: tu nil Logica dignius, nil præstantius esse, nil vberius affirmas? Vnde ergo inter scientiarum percipidos tot lerneæ Hydræ, tot cauillis armatæ Chimæ? Vnde tot portentosa monstra in sententijs antiquorum, vt nihil tam absurdi, quod non dixerint Philosophi? Non ne ex dialecticis hæc omnia prodeunt? ipsi si quidem falso coluerunt inanium sophismatum numina ficta, ipsorum teterrima loca, & fabricam indicantes. Hinc mendaciorum venenatus morsus: Hinc odiosarum difficultatum pestifera tela. Logica igitur parit non quidē scientias, ac scyllam, & cum Cyclope Carybdim. O portentum in vltimas terras exportandum. Me cæcum? qui hæc antea non viderim, quid igitur respondebo? Respondeat Aristoteles, respondeat ipse, qui hæc vidit, & inuisit, & omnium capita obruncauit. Hunc profecto sic respondentem audire mihi videor. Docet quidem Logica potius constructa sophismata eneruare, quam extruere, & quam vis exactam ipsorum formam, & propria quæcumq; loca mōstrer, non tamen, vt illis passim vtaris, sed ne abutaris; neque vt in literatorum durissima lucta alios circumueniendo contemnas, sed tibi inexperto aliorum ictus valeant obesse. Doctrinam veneni medicus admirabilem tradit, non equidem ad vsum, sed quo facilius euitentur nota: & si quemadmodum improborum hominum mos est, res etiam optimas ad suam libidinem reuocare, parata venena, data, aut bibita fuerint ex arte curentur, quo in summo vitæ discrimine cognoscatur, quod.

Eripte interdum, modo dat medicina salutem.

Non igitur res tanquam malæ auferendæ, quod impudentes studeant abuti, alioquin optima quæque humanæ vitæ instrumenta perirent, ignis, aqua, & vinum, quia.

Nil prodest, quod non Ladere possit idem.

Solonem iustissimis laudibus extulit antiquitas, quoniã in ebrios constituta poena, optime, ac belle vitis culturam seruauit, legem aspernata Lycurgi, qui vinolentos impunitos dimittens, omnes circa Spartam vineas euellit. Imò cū nulla vitæ functio à vitijs omnino sit immunis, in otio degendum, quod est omnium importunissima pestis. Cum itaque exitus acta probet, ex prestantissimo cuiuslibet operis sine actio iudicanda est; Nam

Et latro, & cautus præcingitur ense viator.

Ille vt insidias, hic sibi paras opem.

Quamobrem non turpis nostra cupido, sed proprius, ac sincerus rerum inspiciendus est vsus: quem vbi in logica diligenter, ac sedulo animaduertimus, simul cognoscimus ipsam in disciplinarum, & bonarum artium studio tantum valere contra Logicæ imperitos, quantum pauidos contra inermes ferrum in bello potest. Quod si iterum proteruus instet, Analytica cauillos semper extruxit: & dextruxit semper: dicam, vt fructuosam, & incredibilem illius facultatem admiremur; quoniam perpetuo in ipsa.

Vna, eademq; manus vulnus, opemq; tulit.

Nam sophismatum tela in pennigero aliarum scientiarum, non in armigero dialecticæ corpore exercentur: cum ipsa nunquam aduerso Marte conflixerit, sed tot victorias habuerit, quot prælia. Ideo non solum in disciplinis, & concionibus necessariam esse, sed in rebus quoq; priuatis, & domesticis perutilem experimur. Verum enim vero, & si nullus locus tam abditus sit, nullaq; gens tam barbara, apud quam Dialecticæ, & aliarum doctrinarum vis solida, & magna non reperiatur: Si tamen opulentissimi, atq; præclarissimi alicuius præsidio muniantur, vigent in dies magis, & augentur. Dum enim in Græcia Alexander, & Alexandriæ Philadelphus vixerunt, vixit & Philosophia. Floruit Romæ Poësis fouente Mæcenate. Quoniam autem perpetuam vitam non degunt, qui illis patrocinantur, semimor-

tu:m erat, ac pene sepuleum omne litterarum genus, cum Laurentius Mediceus vir quidem, morum integritate, virtutum, ac scientiarum amore iam super Aethera notus Gymnasium hoc refarciuit compluribus vndiq; locorum doctissimis hominibus accersitis. Quod eruditorum hominum desiderium quasi hereditario iure in Medicea familia legatum residet. Nam Leo Decimus pietatis ergo haereticorum impia molimina pie demolitus, humi iacentes virtutes propria manu erexit; & illarum studiosos summis honoribus affectit. Clemens septimus tam mirifice ingenij excellentibus oblectabatur, vt saepe numero affirmaret, se quidem magnam percepisse laetitia, quod Henricus tunc Gallorum Regis filius, deinde Rex Catharinam Medicam coniugem duxisset, & quod Alexander creatus esset Florentiae dux, sed longe maiorem, quod sua auctoritate, & cura ij sapientissimi viri ad Apostolicum purpuratorum Senatum, ijad Ecclesias totius Christiani orbis administrandas assumerentur, qui Petri Cymbam etiam procellis agitata gubernado esset. Cosmus Magnus Etruriae Dux primus vocatis ex vniuerso terrarum orbe litteratissimis viris iterum Academiam Pisanam instaurauit; eo que studiorum desiderio flagrabat, vt etiam furentis hostium, & belli horribili tempestate, ipsa ante oculos semper haberet, & doctis honores, & stipendia in dies maiora conferret. Franciscus eius Primogenitus nihil antiquius habuit, quam virtutibus exultos complecti, fouere, & honorificis conditionibus alere. Ferdinandus, quae a Patre in gratiam scientiarum incerta, & a fratre aucta absoluit omnino, & perfecit; & quemadmodum omnium principum suae aetatis felicissimus fuit, ira eos viros doctrinae splendore insignes accersiuit, quorum voto iussit grauisimas suorum procerum lites componi; quorum consilio complura ampla sua negotia commisit: quorum deniq; prudentiae se ipsum aegrotantem saepe & saepius commendauit. Quamobrem Menochius, Capouachius, Zabarella, & Pendasius, quinimo ipsemet Iustus Lipsius vir à Marco Tullio ad haec tempora politiorum litterarum elegantia facile praeter ceteris perpolitus in hanc celeberrimam Vniuersitatem cooptari, vt in eius conspiciatur epistolis valde semper optauit. Cosmus Secundus Magnus

Etruriae

Etruriz Dux Quartus quanti faciat ingenuas artes, scientias, & homines litteris ornatos testis est tota Italia, Testis Gallia, Anglia, & Lusitania; & vos P. O., ex quorum dignissimo Collegio de maximis rebus semel, atq; iterum in consilium adhibet, quorum doctissimo etiam inter conuivia delectatur congressu, & quibus æquam virtutis, & gloriæ mercedem tribuit. Quid plura? non ne, & Serenissimæ femine Heroibus Medicæ in matrimonium collocatæ, sicuti suos coniuges honestissimo, & singulari amore, ita viros omni liberali doctrina præditos beneficijs, & honore prosequuntur. Plurimum itaque huic Serenissimæ Familiz omnes studiosi debent. Plurimum nos omnes Cosmo Secundo debemus: & si quis vnquam debuit, me illius munificentiz maxime deuinctum profiteor; quartus enim ex mea profapia P. Disertissimi in vestrum Collegium ascitus locum hunc ad docendum amplissimum conscendo: & non modo illi, sed & Christinz Lotharingiz eius Serenissimæ matri me astrictum palam exulto: hanc, & per benignam alloquutus sum, & mearum rerum patrocinium suscepisse aperte mihi significauit. Carolo Mediceo Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali Amplissimo, & omnia cupio, & summa debentur: etenim ipse quemadmodum omnibus virtute instructis est alter Mæcenas, ira propensæ in me voluntatis clara ea signa præ se tulit, quibus certior redditus sum iure per ora peritissimorum circûferri, quod Romam profectum ipsæmet Athenæ sequatæ videantur. Principibus me debere, vel eo nomine glorior, quod cum ipsi in terris Dei O. M. similitudinem gerant, sicuti Diuina Maiestas, quando nobis omnia bona largitur, puro corde, & exiguo thure contenta est; ita maximi principes vbi magna beneficia conferunt, grato fidelique dumtaxat animo gaudent, & vt suo munere vnusquisq; fungatur, expetunt. Meq; igitur partes nunc sunt Logicam interpretandi prouinciam ipsorum beneficentia mihi commissam omni cura, studio, & diligentia gerere. Qua propter meos neruos contendã, nulli labori parcam, vt muneri meo cumulatissime satisfaciam. Ad hoc præstandum me etiam allicit opera illorû, qui Pisano Gymnasio præfunt, quam ægregiam expertus sum, quorum in re mea perpetua sedulitas mihi perpetuo

hærebit in medullis. Alliciunt & incitant me quoq; Andrez Bellauiti Confobrini, & Tiberij germani fratris domestica exempla, ab hoc siquidem, nisi immatura morte peremptus fuisset, sicuti virente ætate per quinquennium Philosophiam professus eximie indolis clara indicia exhibuit, ita lætissima ab omnibus seges expectabatur, illius autem, & in Deum religio, & in rerum cognitione studium, & in vestris studijs non obscura I. N. diligentia est.

Impellit denique mirum, quod me desiderium tenet, vobis auditores ornatissimi morem gerendi, quibus me, meamq; industriam non de futuram pelliceor, & libere spondeo.

Dixi.

1034.9

Off. SALVAREZZA S.R.L.
RESTAURO
Via A. Cervi 8 - Roma

